

PAPIRUSZ

Selye János Egyetem
Református Teológiai Karának
Lapja

VII. évfolyam
1. szám.

Ady Endre

Az Úr érkezése

Mikor elhagytak,
Mikor a lelkem roskadozva vittem,
Csöndesen és váratlanul
Átölelt az Isten.

Nem harsonával,
jött néma, igaz öleléssel,
Nem jött szép, tüzes nappalon
De háborus éjjel.

És megvakultak
Hiú szemeim. Meghalt ifjuságom,
De őt, a fényest, nagyszerút,
Mindörökre látom.

Jámbor Ivett rajza

Adventi gondolatok

Ismét itt állunk Advent küszöbén, az új egyházi év kezdetén. Mögöttünk egy év, kinek sikerekkel gazdagabb, kinek sikerekkel szegényebb, de hiszem, hogy mindenképpen Isten áldásaiban gazdag év. Nemrég elindult egy folyamat, egy testi-lelki készülődés a karácsonyi ünnepkörre, hogy majd, mikor a karácsonyi asztalnál ülünk, lélekben megújulva, meghittén, Istenre figyelve tudjunk létezni.

Hogy mi is az Advent? Gyakorta mondjuk, hogy az advent a várakozás ünnepe, a várakozás ideje. Maga a szó, hogy advent, a hiedelmekkel ellentétben nem várakozást jelent, hanem eljövetelet. A latin Adventus Domini kifejezésből ered, melynek jelentése: az ÚR eljövele. Természetesen nagyon fontos a várakozás, nagyon fontos, hogy az eljövendő Messiást, ki évről évre megszületik, a lelkünkben felkészülve várjuk. De mégis! Az advent lényege elsősorban nem a mi várakozásunk, hanem az ÚR Jézus, a Messiás eljövele.

Bod Péter tudós, erdélyi lelkipásztor valamikor az 1700-as években az írta, hogy Jézusnak négyféle eljöveteleire emlékezünk a karácsony előtti adventi vasárnapokon.

Az a nap, mikor meggyújtjuk az első adventi gyertyát, arra emlékeztet, hogy Krisztus eljött közénk, 2000 évvel ezelőtt. Arra emlékeztet, hogy igenis akkor beteljesedtek az ézsaiási, zakariási próféciák. Arra emlékeztet, amelynek történetét mindnyájan ismerjük és tudjuk, arra emlékeztet, amiről Pál olyan szépen ír a Titusznak címzett levelében, amikor így fogalmaz: *„Akkor megjelen az Isten üdvözítő kegyelme minden embernek!”*. Ez Krisztus első váradalma. Az első adventi gyertya erre emlékeztet.

A második gyertya arra emlékeztet, hogy Krisztus megérkezik minden emberhez az ő megtérése pillanatában, megtörténik az a bizonyos találkozás Krisztussal, aminek Istennek hála nem csak én, hanem sokan immár megajándékozottai vagyunk a hit kegyelme által. Ez a második adventi gyertya üzenete.

A negyedik gyertya váradalma az, amit hitvallásunk így fogalmaz: *„Krisztus eljön ítélni eleveneket és holtakat”*.

Nem felejtettem el a harmadik adventi gyertya üzenetét. Talán sejtethet, hogy milyen eljövetelelről beszél a harmadik gyertya. Arról, ami biztosabb, mint bármi ebben a bizonytalan világban. Biztosabb, mint bármilyen ígéret ebben a világban. Az, hogy egyszer

mindnyájunkrét, hitetlenekért és hívőkért egyaránt eljön Krisztus. Eljön. Eljön azért, hogy minden ember számot adjon ahogy az Igében olvassuk arról, amit ezen a Földön cselekedett: akár jót, akár rosszat. Akár tudomást veszünk róla, akár nem. Krisztus egyszer mindnyájunkért eljön, csak az a kérdés, hogy onnan tovább hova vezet az út.

Wass Alber azt írja, hogy minden embernek, addig amíg itt él, ezen a Földön, az alatt a néhány, röpké 60,70,80,90 év alatt, kell legyen egy feladata, egy titkos küldetése, amely Istentől való. És

az embernek azalatt a gyorsan repülő földi évek alatt, egyetlen, Istentől rendelt feladata van, hogy ezt a küldetést felismerje. És nem vár, nem vár nagy dolgokat – csak annyit talán, hogy ezekben az amúgy is zavaros időkben, mikor a politikai és biztonsági helyzetünk oly bizonytalan, legyünk

egymás bizonyosságai, legyünk egymás támaszai így Adventben, de az év minden napján is.

De térjünk még vissza az első adventi gyertya üzenetéhez, mely ezt üzeni nekünk: beteljesedtek a próféciák, Krisztus 2000 évvel ezelőtt megszületett a kenyér városában, Betlehemben.

Megszületett, hogy csodálatos életét, minden csodatettét értünk feláldozza majd a keresztfán. Megtette ezt, mit sem törődve testi fájdalmaival, azért, hogy kegyelmet találjunk az Atyánál.

És hogy mit vár mindezekért cserébe? Semmi nagy dolgot. Semmit, mi anyagiakban mérhető, mégis a legdrágább ebben a világban: hitet, neki szánt életet. Várja, hogy az Ő kereszthaláláért cserébe feltétel nélkül higgyünk és bízzunk benne. Hogy Rá, a Kősziklára építsük házunkat, életünket, és akkor mondhat majd nekünk bármit ez az értékét veszített világ, senki nem fordíthatja el tekintetünket róla.

A negyedik gyertya arra figyelmeztet bennünket, amiről a Hitvallásunk is szól: „... onnan jön el ítélni élőket és holtakat!” Egyszer mindnyájan a Isten felséges színe elé kerülünk.

Hányszor, de hányszor fordul elő a mi egyszerű, emberi életünkben, hétköznapjainkban, hogy fejünkhöz kapva azt mondjuk: „*Bárcsak tudtam volna*”. Sajnos biztos vagyok benne, hogy majd abban a bizonyos „*NAGY TALÁLKOZÁS*” pillanatában sok ember sópánkodva csak annyit fog tudni mondani: „*Bárcsak tudtam volna!*” Pedig amit Isten elvár tőlünk azokat tudhatjuk, azokat vasárnapról vasárnapra halljuk a szószékől, olvassuk a Szentírásból. Kérdés csak az, halljuk vagy értjük is, amit szól Isten?

Értjük egyáltalán Pál szavait, amikor azt írja: „*Megjelent Isten üdvözítő kegyelme minden embernek*”? Ebben a rövid kis ígérésben Isten biztat minket affelől, hogy Jézus nemcsak értem, nemcsak érted, nemcsak azért jött, aki minden második szavában Őt emlegeti: Krisztus eljött minden emberért.

Mily hatalmas ez a kegyelem, hogy Isten nem válogat köztünk! Neki egyformák vagyunk. Életet és lehetőséget ad a bűnös embernek is. Csupán annyit kér, hogy terheink, bajaink megoldását ne földi spekulációkban, hamis igyekvésekben keressük, hanem egyedül az Ő üdvözítő kegyelmében, az Úr Jézus Krisztusban.

Ha az ő vállára tesszük a mi keresztünket is, akkor ő elcipeli azt, elviszi helyettünk fájdalmainkat, csupán kérnünk kell.

Végezetül pedig a 312. dicséret szavaival kívánok további áldott várakozást!:

“Várg ember szíve készen, mert jó a Hős, az ÚR...”

Jámbor Ivett rajza

Ha el tudjuk fogadni a másik embert, minden rendben van

Fazekas István beszélgetése Cs. Molnár János református
lelkésszel, teológus professzorral

Professzor úr! Ez a mai agyonmanipulált világ sokszor gordiuszi csomóként kezeli a legegyszerűbb emberi problémákat is. Hadd vágjak tehát a dolgok közepébe! A magyar református lelkészek általában miként gondolkodnak a zsidókról és a zsidóságról?

Szerintem mi, református magyar emberek, a zsidókhoz pozitívan viszonyulunk. Lelkészeink az istentiszteletekre gyakran választanak ószövetségi igehelyeket, hiszen az Újszövetség üzenete nem érthető meg teljesen az Ószövetség ismerete nélkül. Az ósatyák története és az egyiptomi kivonulás nem pusztán egy nép története, hanem az egyetlen, igaz Istenben való hit története is. Ezt újra és újra vizsgálat tárgyává kell tennünk. A zsidó nép rendhagyó sorsát és Istennek a zsidókkal kötött szövetségét különösen fontos észben tartanunk. Ez a megrendítően szép és letűnt történelem elevenedik meg az Újszövetségben Jézus Krisztus megjelenése által. Az Ő megszületésében teljesedik ki minden ígélet, abban a Jézusban, aki az övéi közé jött, ám az övéi nem fogadták be őt... Mindennek az ismerete eleve megadja az alaphangot a református lelkésznek vagy a református gyülekezeteknek ahhoz, hogy a zsidók felé megértéssel és türelemmel forduljon. Ugyanakkor nagyon sok konklúziója is van ennek az ismeretnek. Rámutat arra, hogy az ember általában engedetlen a Teremtővel szemben. Az Ószövetség tanúsága szerint Isten legtöbbször azért bünteti a zsidókat, mert azok nem akarnak zsidók lenni. Nem akarják vallani azt, amire Isten elhívta őket. Mindig mások szerettek volna lenni, mint amik valójában voltak, és közülük sok mindenki más sorsot akart, mint amire rendeltetett. Nemcsak akkor, amikor elfoglalják Palesztinát, már a vándorlás idején is fellázadnak Isten ellen, hogy miért is hozta ki őket Egyiptomból. A zsidó honfoglalás ideje alatt máris azzal szembesülnek, hogy naponta tőlük magasabb kultúrájú népekkel kell érintkezniük, akik ott élnek Kánaán földjén: akár a filiszteusok, akár más népek, akiket utánozni akarnak. A bírák ideje alatt még nagy a törzsek közötti különállás, nincs egységes vezető, ám amikor bajba kerülnek, Isten mindig

Cs. Molnár János

előhív egy szabadítót, Debórától kezdve Jeftéig, aki példának okáért, nem is volt zsidó. Mindig vétkeznek Isten ellen, mert olyanok akarnak lenni, mint a többi népek, ám Isten mindig megbocsát nekik és megsegíti őket. Királyt akarnak? Megkapják a választás lehetőségét. Történelmileg is meghökkentő, hogy az első királyuk, Saul, aki a legnagyobb és a legszebb férfi, alkalmatlan a vezetésre. Aztán jön egy pásztorfiú, Dávid, aki a filiszteusok legyőzésével egyesíti Izraelt, s alatta lesz az országnak a legnagyobb kiterjedése. A templomot nem építheti meg, de a fia, Salamon már megépíti, s korának a leghíresebb és legbölcsebb uralkodója lesz, hiszen még Sába királynője is felkeresi, hogy megtekinthesse hatalmát és gazdagságát, s megcsodálhassa fényűző tudását. S mi történik ekkor? Amikor a zsidóság politikailag a legszilárdabb, lélekben hirtelen megroppan. Miért is? Mert Salamon azt tette, amit a szomszédos királyok. Nőszülgetni kezdett, hogy a környező államokkal a házasság révén biztosítsa a békét és a szövetséget. A kor nemzetközi szokásainak megfelelően a feleségeinek megengedte saját hitük gyakorlását. Ezzel nyomban veszélyeztette a zsidó identitást, s halála után a zsidó állam ketté is szakad. Folytatódik tovább az engedetlenség, jön a fogság, jönnek a nagy megpróbáltatások, ám különös módon mindeközben a zsidó vallás olyan mértékben megszilárdul, hogy annak minél tisztább és közvetlenebb gyakorlása lesz a zsidó szuverenitás alapja. A Makkabeus-testvérek harcainak tüzeiben a Hasmoneus-dinasztia is megépül, de céljával ellentétesen, már a dinasztia pusztá léte is a belső békétlenség kohója lesz. Jézus korában is jelen vannak a különböző erőszakos irányzatok, s azt kell mondanunk, Jézustól nem véletlenül várják a hívei az ország helyreállítását. Egyenes az út tehát a zsidó háborúhoz, melynek oka nem egyetlen eseményben keresendő, hanem inkább a tartós és fajsúlyos feszültségek sokaságában. A csatározások hevében Kr. u. 70 augusztusában a rómaiak fölgújtották a templomot – Flavius szerint Titus határozott parancsa ellenére – amely állítólag két teljes napig égett. Azóta nincs Izraelnek temploma, se áldozó helye. Ettől a pillanattól a zsidó vallás a nem áldozó vallások sorába lép be. Paul Johnson amerikai író, aki foglalkozott a zsidók történetével, tényszerűen vonja le azt a következtetést: amikor a

zsidóknak államuk van, olyankor a hitük mindig meggyengül, amikor Istenre vannak utalva, mindig megerősödnek.

Bar Kochba fölkelése után ismét hazátlanokká válnak.

Ha hihetünk Cassius Dio adatainak, a felkelés leverése során 985 települést pusztítottak el a rómaiak és több mint 580 ezer ember halt meg a háborúban. Jeruzsálemből kiűzték a zsidókat, lényegében nem is volt szabad ott zsidónak lenni. Szétszóródnak a világban, de mindenütt, ahol megtartják vallásukat, Istenbe vetett bizalmukat, ott Isten mindig - vagy így, vagy úgy - megsegíti őket. A kalifátus ideje alatt Spanyolország egész területén virágzik a zsidó kultúra. Aztán jön a reconquista. Amikor Aragóniai Ferdinánd és Kasztíliai Izabella 1479-ben házasságot kötött egymással (s így majdnem az egész spanyol terület a fennhatóságuk alá került), elhatározták, hogy az egységes Spanyolország megteremtéséért minden idegen elemet eltávolítanak az országból. Éppen ezért a reconquista érdekében a rendelkezésre álló teljes haditechnikát bevetették. Granada eleste után a muszlimok távozni kénytelenek, s ezzel párhuzamosan az Ibériai-félszigeten ez a zsidó kultúra virágzásának is véget vetett. A középkori zsidóság az európai kultúra fejlődésében jelentős szerepet játszott. Amikor a kegyes lelkű szerzetesek az arabokhoz jártak a bölcsélet tanulmányozására, a nyelvi nehézségek miatt az arabul jól beszélő zsidók segítségét vették igénybe, akik általában beszélték az andalúziai nyelvet is (ez a középkori latinhoz közel álló nyelv volt), s gyakran a lefordított munkák terjesztésében is részt vettek. Számos nagynevű filozófus is akadt közöttük. A reconquista után az Ibériai-félszigetről a zsidók szétszélednek egész Európába, s több helyen – nem a mi régióinkban - kegyetlen üldöztetésben volt részük. Sajnos, a zsidóellenesség az ókori és középkori keresztények bizonyos köreiből eléggé erős volt, ami csak a felvilágosodás korában kezdett el oldódni.

Professzor úrnak van-e valamilyen személyes emléke a zsidók deportálásáról?

Amikor '44. március 19-én a németek megszállták hazánkat (akkor az én szülőföldem is Magyarországhoz tartozott), még gyermek voltam. Ám jól emlékszem arra a napra. Olvadt a hó, a háztető és az eresz csöpögött, ragyogó idő volt, a férfiak pedig el-sötétült arccal arról beszéltek, hogy Hitler megszállt minket. Nem

sok időre rá a bátyámnak a legjobb barátja, Holczer Peti egyszer csak megjelent nálunk egy sárga csillagos kabátban. Nekem a kabát valamiért nagyon megtetszett, talán éppen a szépen felvarrt sárga csillag miatt, magamra is kaptam gyorsan, s nem is akartam levenni. Hatéves voltam ekkor. Valamikor augusztus végén vagy szeptember elején lehetett, hogy szűkebb szülőföldemen is elkezdték az elhurcolásukat. Sokan kimentünk az állomásra, és sirva búcsúztattuk őket. A nyilas katonák, mint valami ócska bútordarabokkal, úgy bántak velük. Közülünk sokan hangosan méltatlankodtak, mire a nyilasok megjegyezték, ha sokat beszél, magát is hozzájuk tesszük! Nagyon sok zsidó barátom volt nekem, akiket soha többé nem láttam. Holczer Peti is odamaradt az egész családjával. Aztán amikor '47 januárjában minket, magyarokat raktak marhavagonba, s vittek Csehországba, sok, a haláltáborokból visszatért zsidó is kijött az állomásra, most éppen minket siratni. Felénk, legalábbis ahogyan én emlékszem, az emberek java része, zsidók és magyarok, egymásért aggódtak és zokogtak, ha a másikkal rosszul bántak...

Professzor úr a héber és arab nyelv tanára is. Ennek okán esetleg munkakapcsolatba is került zsidó rabbikkal és nyelvészekkel?

Mi, református lelkészek általában jó kapcsolatban szoktunk lenni a rabbikkal, mint lelkész kollegákkal, s gyakran meglátogattuk egymást. Valamikor 1966-ban lehetett, principálisommal meglátogattuk a pozsonyi rabbit, s ahogyan ilyenkor szokott lenni, a lelkészek egymásnak panaszkodnak híveikre hitetlenségük, az egyház iránti érdektelenségük miatt. Mi is ezt tettük, mire a zsidó kolléga fájdalmasan kifakadt s azt mondta: hagyják abba, a mieinkkel, sokkal nagyobb baj van! Ott van például Dunaszerdahely, ahol régen egy nagy és virágzó zsidó közösség volt, mára csak 10 zsidó férfi maradt, abból is kettő ateista, aki hitsorsosaival nem akar közösséget vállalni, részt venni az istentiszteleten. Pedig, ahogy önök is jól tudják, nálunk az istentisztelet megtartásához 10 férfinak kell jelen lennie. Végül abban állapodtak meg a két ateistával, hogy azok elmennek az istentiszteletre, ha a többi nyolc mindegyiküknek 20 koronát ad a helyszínen! Ezt minden alkalommal el is vették ... Ezt mi is nagy megrökönyödéssel és szomorúsággal vettük.

1968-tól aztán Pozsonyban nem volt zsidó rabbi, mert az említett kolléga elköltözött Izraelbe. A zsidó hitközösség ennek ellenére megmaradt, amely ugyan nem volt túlságosan nagy, de amikor

már a rendszer a hetvenes évek végén és a nyolcvanas években megengedte, voltak különböző rendezvényeik. Gyakran kiállításokat szerveztek, amelyekre a kiállított anyagok fordításában és értelmezésében én segédkeztem. Vagy más: Pozsonyban volt két zsidó antikvárius is, akik – ha zsidó nyomtatványokat, vagy kéziratokat vásároltak, általában hozzám fordultak szakvéleményért.

Ezek szerint a pozsonyi zsidó hitközséget bizonyos értelemben szolgálta is.

Igen, így is lehet mondani. A Felvidéken soha nem volt olyan éles a zsidó és nem zsidó jellegű megkülönböztetés, mint máshol. Különösen nem Horthy idejében. Akkoriban a környező országokból a zsidók leginkább Magyarországra menekültek. A német megszállásig itt teljes biztonságban voltak. Amikor Lengyelország megtámadása után Magyarország befogadta a lengyeleket, Hitler felrovóan kérdezte meg, hogy vannak-e közöttük zsidók. Horthy foghegyről csak annyit válaszolt neki: „Itt csak lengyel menekültek vannak.” Nem így a szomszédos államokban! Szlovákiában már '41-ben elkezdődtek a deportálások. Ekkor jött divatba náluk az ún. arizálás, azaz a zsidó vagyonok olcsó felvásárlása. Persze, Magyarországon is voltak kivételek, de itt nagyon sok református lelkész segítette a zsidókat: ha nem is menlevelet, de legalábbis bizonyítványt adott nekik arról, hogy ők református keresztyének.

Ha bizonyítványt adtak, nyilván keresztelniük is kellett. S ez nyomban felvet egy ma is divatos problémát, hogy kit is lehet valójában megkeresztelni?

Kit lehet megkeresztelni? Mindenkit, aki elfogadja Jézust Megváltójának.. Mit is mond Jézus? „Nekem adatott minden hatalom mennyen és földön. Menjetek el tehát, tegyetek tanítvánnyá minden népet, megkeresztelve őket az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek nevében, tanítva őket, hogy megtartsák mindazt, amit én parancsoltam nektek, és íme, én veletek vagyok minden napon a világ végezetéig.”

A rabbi ismerősök hogyan viszonyultak a kereszténységhez?

A teológiai értelmezés fő problémája Jézus Krisztus istenségének a kérdése. Zsidó felfogás szerint Istennek nem lehet fia. Ezt nem tudták elfogadni annak idején a zsidó-keresztények sem, mint ahogy azt sem, hogy Jézus halt meg a kereszten, mert szerintük helyette Cyrénei Simont feszítették meg. Pedig a kereszténység

lényege pontosan az, hogy maga Isten fia hal meg a bűneinkért, s támad fel a halálból, ami révén nekünk is hitbizonyosságunk van arról, hogy mi is feltámadunk és örök életünk lesz.

Egyébként az együttélés szempontjából nem az a lényeges, hogy teológiailag milyen állásponton vagyunk, hanem az, hogy miként viszonyulunk egymáshoz. Ha el tudjuk fogadni a másik embert, minden rendben van.

A mostani világ legnagyobb bűnei a másik ember elutasításaiból fakadnak. Az egyik a másikat uralni akarja. Krisztus legfőbb parancsolata a szeretet. Ez hiányzik a legjobban a mai világból.

A héber nyelvet igen könnyű megkedvelni. Tanulása közben az ember azt érzi, mintha alvó hősöket ébresztgetne.

Cs. Molnár János Ilan Mor
izraeli nagykövet társaságában

A héber gyönyörű sémi nyelv, s legújabb változata, az ivrit a világ egyik legnagyobb csodája. Holtnyelvből elevené lett, s ma már a harmadik generációnak az anyanyelve. Ugyanis korábban a zsidóság – kivéve természetesen a rabbikat - a fogságba vitel óta nem beszélte a héber nyelvet. Jézus korában is az arámit beszélték. A középkor

óta a szefárd zsidóság a landínót beszélte, ez a spanyol nyelv héber dialektusága. Az askenázi zsidóság pedig jiddisül társalgott – ami a német nyelv dialektusának számít. Héberül egyébként ugyanolyan pontosan és jól kifejezhetjük magunkat, mint magyarul, noha a héberben (mint a többi sémi nyelvben is) nincsenek igeidők, csak befejezett és befejezetlen cselekvések. A héber gondolkodásmód közel áll a magyarhoz. Erre egyébként először akkor jöttem rá, amikor teológushallgató koromban héberül tanítottam olvasni az ismerős zsidó gyerekeket, akik a bár micvá ünnepére készültek (ami tulajdonképpen a mi konfirmációnkra hasonlít), ott fel kellett olvasniuk valamit a Tórából. A bár micvá kifejezés egyébként azt jelenti: a szövetség fia. (A szövetségnek a fiúk 13 éves korukban válnak tagjává. A lányoknál bát vicmának hívják ezt az ünnepet, mely az ősi

ünnep modern részévé vált.) Mit is mondhatnék még? Talán annyit, hogy a héber nyelv ismerete nélkül nem érthetőek pontosan az Ószövetség igéi. Vannak nagyon szép fordítások, de egy teológusnak eredetiben is olvasnia kell a Szentírást, mert a nyelv mindig változik, de Isten igéje örökre megmarad.

Professzor úr, nagyon szépen köszönöm a beszélgetést.

Én is köszönöm.

Társadalmi kérdések – teológiai reflexiók

Nemzetközi konferenciát tartottak Kassán a Selye János Egyetem Református Teológiai Karának főszervezésében. A harmadízben megrendezett tanácskozáson olyan kérdésekkel is foglalkoztak, mint például a cigányság integrációja, ennek egyházi kihívásai vagy az asszimiláció a magyar református közösségekben.

„Magát a problematikát, amelyet felvetettünk, azért is választottuk, mert számtalan olyan kérdéskör fogalmazódik meg teológián belül is, meg a társadalmon belül is, ahol óhatatlanul szükséges a párbeszéd” - mondta a konferencia szándékáról Lévai

Attila, a Selye János Egyetem Református Teológiai Karának dékánja. Az egyház társadalmi szerepvállalása korunkban egyre szükségsebb. Ennek része a cigánysággal való foglalkozás is. Kálmán Csaba, a Dunántúli Református Egyházkerület cigánymissziós lelkésznek többéves tapasztalatai vannak e téren. *„Ők egy nagyon zárt közösséget alkotnak, és hogyha oda beengednek valakit, akkor onnantól kezdve azt maximálisan el tudják fogadni”* - osztotta meg tapasztalatait a lelkész.

Már a felvidéki magyar református közösségekben is egyre aggasztóbb a nyelvváltás jelensége és a nyelvi szórványosodás. Somogyi Alfréd, a Selye János Egyetem Református Teológiai Karának docense szerint fontos megjegyezni, hogy a református egyházon belüli nyelvváltásnak, szórványosodásnak, asszimilációnak nem egyházon belüli okai vannak. *„Ezt tudatosítanunk kell, erre figyelniünk kell.*

Ennek társadalmi okai vannak és a társadalmi okok gyűrűznek be az egyházba”.

A tapasztalatok azt mutatják, hogy ott, ahol a hetvenes években megszűnt a magyar óvoda vagy iskola, egy vagy két generáció elég volt ahhoz, hogy a gyülekezet nyelvet váltson, vagy annak határára kerüljön. Ez a folyamat egy újabb kihívás elé állítja a református egyházat és az egyházi iskolahálózat jelentős megerősödésének kívánalmát hozza magával.

„Ahogy jövünk Kassa felé, Szepsit elhagyva, akkor jelennek meg azok a problémák, amelyek az asszimilációval összekapcsolhatók. Itt különösen bölcsnek és előrelátónak kell lenni abban, hogy az evangélium alapján, ugyanakkor a saját identitásunk megőrzése mellett tudjunk egyházi munkát végezni” - hívta fel a figyelmet Orémus Zoltán, az Abaúj-tornai Egyházmegeye esperese.

A konferencián foglalkoztak a fogyatékoság jelenségének keresztyén értelmezésével, a házasságkötési eskü problematikájával és beszámoltak a diakóniai szeretetszolgálat eredményeiről.

A téli szemeszter alkalmái karunkon (2016/2017)

Dr. Békefy Lajos PhD., és társa Dr. Birkás Lajos PhD.

Szociáletikai képzést tartott a szemeszter folyamán, amely teológusoknak, lelkigondozóknak, pedagógusoknak, diakónusoknak és katekétáknak is sok hasznos információval szolgált.

2016. november 15-én és 16-án Martin Filitz látogatott el karunkra.

Főbb témái a következők voltak:

- Visszanyúlások a hitvallásokhoz
- Adalékok a Zsoltárok könyvéhez az oratóriumok szemszögéből
- A.Honegger Dávid király oratóriuma
- Ne csinálj faragott képet... elmélkedés a 2. parancsolatról
- Kálvin krisztológiája

Az előadásokat Takács Klaudia, Görözdi Zsolt és Édes Árpád fordította német nyelvről.

2016.11.07-én reggel 9:00-tól A menekültek közötti lelkigondozás Ausztriában 1956-ban címmel tárlatmegnyitóra kerül sor karunkon. A kiállítás január végéig tekinthető meg.

2016. október 4-én Wim Verboom, hollandiai professzor tartott négy előadást Református Teológiai Karunkon. Előadásában a Heidelbergi Kátét vizsgálta négy szempont szerint:

- történeti-teológiai jegyzetek,

- didaktikus,
- pedagógiai, dogmatikai-teológiai,
- gyakorlati-teológiai megjegyzések alapján.

A fordítást köszönjük Karasszon István professzor úrnak.

2016. szeptember 21-én Albert András, magyarországi lelkipásztor látogatott el a Selye János Egyetem Református Teológiai Karára. Előadásának témája "Gróf Bethlen Miklós, a református államférfi" volt. Az érdekes gondolatokat és megjegyzéseket könyvvásár követte.

Karasszon István: Az Ószövetség regénye

Vajon tudjuk-e pontosan, hogy Michelangelo miért szarvakkal ábrázolta Mózeset? A San Pietro in Vincoli templomban található szobron a művész azt a pillanatot örökítette meg, amikor az Isten dicsőségétől sugárzó próféta a Sínai-hegyről lejtött, s rápillanatva az időközben bálványimádóvá vált honfitársaira, a szent köveket öszszetörő harag készül kirobbanni belőle. Mi köze ehhez a szarvaknak? A köztudatban sokáig az a nézet uralkodott, hogy a coronatus (fej körüli fénysugár) szó került elírásra, amikor Hieronymus latinra fordította a Szentírást, s ezért szerepel a Vulgatában a cornus (szarv) kifejezés. Ám más az igazság! A ragyogást a héber szöveg a qáram igével fejezi ki, amit a fordító feltehetőleg nem jól értelmezett, s a héber qeren (szarv) főnévből kiindulva teljesen más tartalmat adott a valóságnak. A történeti kutatás, a történeti-kritikai Biblia-magyarázat nemcsak az ilyen problémák tisztázása érdekében fontos, hanem azért is, hogy a szent szövegek helyes értelmezésével a jövő kutatása is könnyebbé válhasson. S most nem a hígfejű jóslásokra, nem a próféciákra, nem az apokaliptikus látomásokra kell gondolnunk, hanem egyszerűen arra, hogy az Ószövetségből leginkább azt tud-

hatjuk meg, hogy a teremtő Isten a történelemben szüntelenül jelen van. Az ezzel foglalkozó tudománynak a történetét dolgozza fel Karasszon István professzor úr lényegretörő, lenyűgözően tiszta munkája. Találkozhatunk többek között Richard Simonnal, aki kidolgozta a Szentírás „obszkuritásának” tételét, megismerhetjük Gotthold Ephraim Lessing exegetikai munkáit, Johann Gottfried Herder ószövetségi kutatásait. Értésülünk Wilhelm Martin Leberecht de Wette felfedezéséről, miszerint a 2Kir. 22-ben leírt Jósias-féle reform törvénykönyve lé-

KARASSZON ISTVÁN

Az Ószövetség regénye

L'Hermattan

nyegében azonos az 5Móz. törvényeket tartalmazó részével. Bemutatásra kerül Julius Wellhausennek a bibliakutatást teljesen átformáló munkássága, s arra is választ kapunk, hogy miért helytelen az a megálapítás, hogy „a héber Ókor érthető a Tóra nélkül is.” A modern kutatások eredményeit - az Ószövetség kutatásainak hihetetlen méretű internacionalizálódása alapján - Karasszon így összegzi: *„A tudomány győzött a politika felett.”*

„Börésit bara Elohim ét ha'sám-majim vöet ha'árec.” („Kezdetben teremtette Isten az eget és a földet”).

Van-e a világtörténelemnek ettől fontosabb mondata?

(Karasszon István: Az Ószövetség regénye, L'Harmattan Kiadó, 2011)

Fazekas István

ÉV TANÁRA DIÁKJA

Karunkon idén is sor kerül az év tanára és diákja díj kiosztására, amely már több mint húsz éve az adventi est, záró akkordja. Az ÉV DIÁKJÁT a nappali tagozatos hallgatók és a tanárok szavazzák meg, míg az ÉV TANÁRÁT csak a diákok.

Idén az év tanára doc. Bernhard Kaiser, PhD. lett, aki a RENDSZERES ÉS GYAKORLATI TEOLÓGIAI TANSZÉK főállású oktatója már kerek tíz éve.

Az év diákja címet pedig Varga Evelin végzős teológus hallgató nyerte.

A nyerteseknek gratulálunk, és Isten áldását kívánjuk a további munkájukra és családjukra.

Tóth Krisztián

Mudi Katalin

Miért jó a gyülekezethez tartozni?

„A hívők egész gyülekezete pedig szívében és lelkében egy volt. Senki sem mondott vagyonából bármit is a magáénak, hanem mindenkük közös volt.” (ApCsel 4,32)

A gyülekezetbe tartozás nem csak az egyházi gyülekezetet jelenti, hanem minden olyan csoportosulást, ahol az emberek összegyűlnek és egy közös cél megvalósítását tűzik ki maguk elé vagy együttes erővel építenek dolgokat. Mint például, építeni az Isten országát.

Napjainkban az egyházi csoportok, gyülekezetek egyre csak fogynak és sajnos nem akad utánpótlás. Már nem tartjuk fontosnak azt, hogy lelkileg is közel kerüljünk egymáshoz, mivel mindenki éli a saját, jól megszokott életét és elmegyünk egymás egy szó nélkül. Tragédia történt, Emberek! Amikor a teremtés koronája, aki társas lényként volt egykor megteremtve, most antiszociálissá vált. Már nem kell a másik személy közelsége, sőt tehernek tekintjük az embert. De az Ige ezt írja: *„A hívők egész gyülekezete pedig szívében és lelkében egy volt.”* Ezt azt is jelenti, hogy nem volt közöttük különbség. Egyek voltak. Egy volt a céljuk: szeretetközösséget hozni létre és abban meg is maradni. Majd tovább olvasva látjuk, hogy ezt írja az apostol: *„...mindenkük közös volt.”* Természetesnek tartották, hogy megosszák a felebarátjukkal azt, amijük van. Gyönyörű lehetett ez az együttlét, nem gondolod? Egyszerű emberek, akik nem vágnak sokra, nem kell a luxus. Kizárólag egyetlen létfontosságú szükségletük volt, hogy, *„... szívében és lélekben egyek legyenek”*. Milyen jó lenne ha a XXI. század embere is így tudná megélni a közösséget. Egy próbát megér. Tegyük hát meg az első lépést az Isten közösségébe való beletartozás felé. Járjunk nyitott szemmel és szívvel, nyújtsunk segítő kezet a rászorulóknak felé.

Lehetsz boldog a saját életedben, de próbáld meg szívvel és lélekkel fordulni a veled nem egy háztartásban élők felé is. Akkor érzed majd az igazi boldogságot.

Petrőczy Éva

Kis eperjesi dal

Érzik az őzek
a hó közeledtét,
karácsony havának
ma első napja vagyon.

Az Eprek Városa,
a drága Eperjes
már behavazva fogad.
Kék árnyékú, kicsiny,
meg-megdidergő portékás kunyhóival,
bádoghangú, mégis mennybéli zenével,
és a mézbor ízével itt a karácsonyi vásár.

Ünnep-herolddá válok
(mint az imént az
út mentén fázva futó őzek
szelíd serege!)
magam is, s angyalt rajzol a hóba
(igaz, csak hólepte fejemben!)
gyakran fájdalomba kövült,

de a röpülés örömébe
könnyen visszataláló
két árva karom.

Budapest-Eperjes, 2016. december 1-jén

Szabó Hildegarda

Mézes puszedli eset

Medve Malakiás, a Grizzly család legfiatalabb sarja alig várta már a szeptemberi iskolakezdést. Büszkén lépett be az iskola kapuján, újdonsült társaival együtt. Az osztályban boldogan üdvözölte régi-új barátait. Az osztályban kilencen voltak. Régi ismerősként üdvözölte Norbit, a nádi tücsökmadarat, aki félszegen meghúzódott anyukája szoknyája mögött. A lányok, Villó a vidra, Jucus a jaguár, Mimi a macskabagoly és Krisztina a kis kakukk együtt énekelve örvendeztek a helyükön.

– Lám, Lám, micsoda remek hangulat! – huhogott Benjamin bácsi, az osztályfőnök.

Szemüvegét a csőrére tolta és jól megnézte a huncutkodó kölyköket. Bence, a bajszos poszáta egy gyönyörű szép verset csivített Bagoly bácsi tiszteletére.

– Remek, Remek!- tapsolt örömeiben Benjamin bácsi- Micsoda remek vers! Tud még valaki ilyen szép verset?

– Én. Engem tanító bácsi!- rikoltozták egymás szavába vágva a diákok.

– Egyszerre csak egy. Tett fel a tappancsod, vagy a szárnyad. Így tanul az okos gyerek!

– Butaság! – kiabált közbe Malakiás.

Villó padtársa, Bence a búbos banka sírni kezdett. Malakiás befordulva a fal felé morogni kezdett. *„Még, hogy én a nagy Grizzly család tizenkettedik leszármazottja! Ilyen butaságokat. Verseket mormolni! Én egyetleneket akarok oldani! Tudni akarom a nagy tölgy titkát! Dédanyám, a híres Ursula Grizzly mászta meg elsőként a híres Mount Everestet. Az első medve és az első Grizzly a családból, aki ilyen nagy tettet vitt véghez. Nekem meg ilyen butaságokat kell csinálnom.”*

Malakiás, mint egy öreg vén medve egész nap morgott. Az órákon nem figyelt, még játszani sem akart a többiekkel.

– Leszel a párom matematikán? – ugrált padjához Mókus Máté – Terméseket kell szedegetnünk, és azokat megtanuljuk megszámlálni.

– Keress más párt! Én ilyen haszontalan dolgokkal nem foglalkozom. Én tudós leszek. Majd szólj, ha valami bonyolultat kell számolni nem terméseket! Legyél csak a bögös Bencével.

Mókus Máté megvonta vállát és Búbos banka Bencével vígan keresgéltek termések után. Malakiás messziről szemlélte az órát és Benjamin bácsi oktatását.

Ügyesek vagytok! Csak így tovább! Tizenhat makkocskát számol-

tatok meg! Egyre jobbak és ügyesebbek lesztek. Majd meglátjátok, igazi kis tudós válik belőletek.

„*Még, hogy tudósok!*” – morgolódott még otthon is Malakiás, de szíve egyben megenyhült, ahogy anyukája frissen kisült mézes puszdedlijének illata megcsapta orrocskáját. Hatalmas puszival üdvözölte anyukáját, aki lelkére kötötte, hogy csak három darab puszdedlit ehet. Vigyázz, nehogy megfájduljon a hasad! Nem fogsz tudni aludni!- intette kisebbik fiát, de Malakiás csak bámulta a tepsiken megpihent íncsiklandozó falatokat.

„*Mennyi az a három?*” – gondolkodott, miközben a tizedik puszdedlit falta be. Egyszer csak azt vette észre, hogy egész tepsi finomságot elpusztított. De még mindig nem tudta, hogy mennyi az a három. Az oda nem figyelésének meglett a böjtje. Egész éjjel rosszakat álmodott. Reggel anyukája megfedte, amiért több mint húsz darab puszdedlit befalt. Osztálytársai és Bagoly Benjámint bácsi öröme Malakiás másnap, nehezen mozogva a hasában lévő sok finomságtól nevetgélve és hangosan szavalta az órán tanult versikéket. Bocsánatot kért Mókustól és Bencétől a viselkedése miatt és azért, nem akart velük terméseket keresgélni.

– Na, ugye! Most már tudod milyen fontos az órákon figyelni. Mindent szép lassan megtanulsz.

– Sajnálom! – pironkodott Malakiás. Ezentúl a terméseket szépen megszámolom. Ha kell kétszer is. Csak soha többé ne álmodjak olyan szörnyű álmokat!

Azóta Malakiás nevetve emlékezik vissza lustaságára és büszkeségére, amiért nem akart odafigyelni a tanórákon. Azóta megtanulta mennyi az a három és a mézes puszdedli eset óta ehhez fogható eset soha többé nem történt.

Hiánypótló szociáletikai előadássorozat volt felvidéki karunkon a kultúretikai paradigmaváltás fontosságáról

Izgalmas sorozat, számos új információ

A rév-komáromi Selye János Egyetem Református Teológiai Karán érdekes, hiánypótló szociáletikai előadássorozatra került sor 2016. szeptember-december hónapban, összesen 34 órában. *Dr. Békefy Lajos* református teológus, világvallás-kutató és *Dr. Birkás Antal* evangélikus teológus, politológus a Magyarorszá-

gon a Barankovics Alapítvány által megjelentett „zöld” szociáletika szerkesztőiként és hét szerzőjének két társszerzőjeként, a könyvben kifejtett protestáns integrált felelősségetika módszerével közelítették meg témáikat.

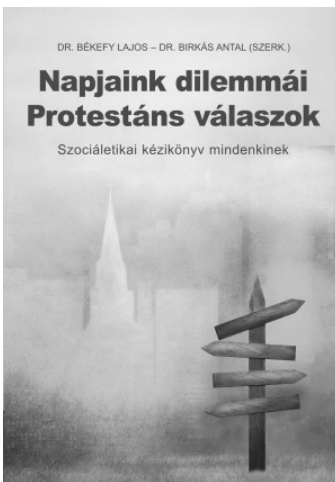
Dr. Birkás Antal kezdte a sorozatot, a protestáns politikai filozófia kérdéseivel, Luther és Kálvin, valamint Kuyper tanításaival, az engedelmesség és ellenállás kérdésének reformátori megközelítésével. Felvázolta a reformátorok gazdasági nézeteit, majd részletesen kibontotta az állam-egyház viszony alakulását történelmi és európai vetületben, ismertetve legfőbb kutatási területeként szerzett ismereteit dióhéjban a különböző ide vonatkozó elméletekről és érvényes joggyakorlatról.

Dr. Békefy Lajos bemutatta az integrált felelősségetika módszerét, a protestáns szociáletika történetét. Részletesen elemezte a módszer segítségével a református szociáletika kezdeteit, 20. századi kibontakozását. Ezt követően a világvallások 21. századi versenyfutását vázolta fel a **bergeri** antiszekularizációs tézis nyomán. A 2070-es évekig valószínűsíthető világvallás-tren-

dek tükrében szólt a keresztyénség-izlám közötti feszültségekről, a Migrópa, Eurábia névvel megjelölt törekvésekről. Majd a legújabb **Maddison-féle** kutatások és publikált, roppant izgalmas gazdaságstatisztikák tükrében szólt a protestáns gazdaságetikasajátosságairól. A statisztikák révén sikerült kimutatni az egy főre eső nemzeti jövedelem alakulását 1500 óta napjainkig. Ezek egyértelműen kihozták az európai protestáns országok gazdasági fölényét a katolikus országokkal szemben, s ennek a gazdaság-lélektani, protestáns hitben és erkölcsben, puritán attitűdben, felelősségetikában rejlő mozgatórugóit szemléletesen és meggyőzően illusztrálta „*A protestáns gazdaságetikai csoda titka és magyarázata*” címmel. Decemberi blokkjában a protestáns kultúretika izgalmas kérdéseivel, és az öko-etika aktualitásaival foglalkozott. A pénz uralja a világot, de ki uralja a pénzt témakörét, illetve a gerontológiát csak röviden érintette, kifejezve készségét, hogy ezekről részletesebben egy következő, 2017. évi előadásblokkban szívesen szól majd. Mindkét előadó sorozatai olyan és annyi új ismeretanyagot, információt adtak, hogy azok feldolgozásához egy munkafüzet igen hasznos lenne, s még inkább az, hogy e témákat lelkészek, egyházi és nem egyházi érdeklődők is szélesebb körben megismerjék.

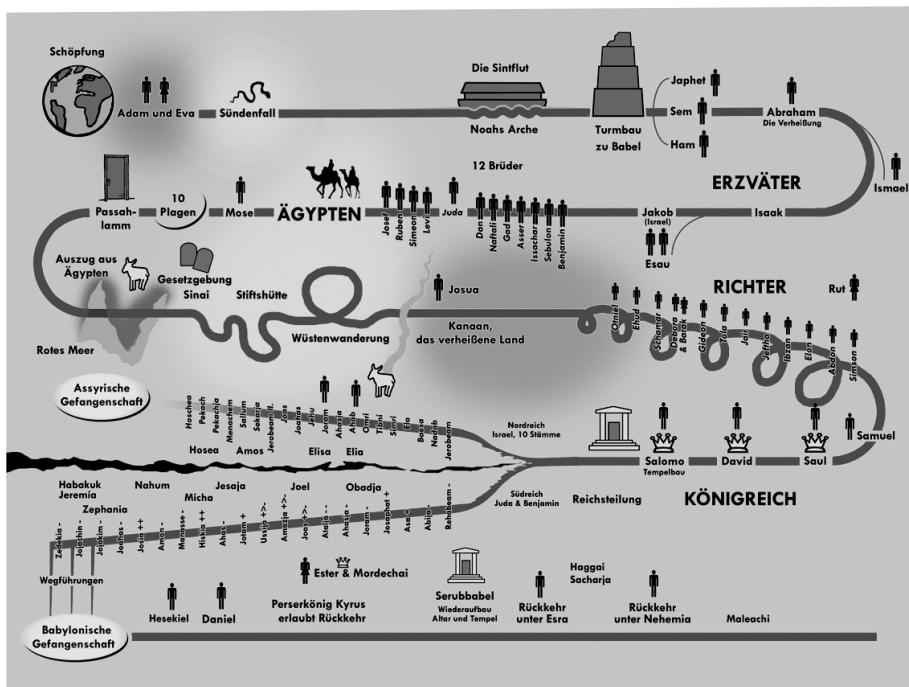
Kultúretikai apóriák

Ízelítőül néhány gondolatot jegyzünk ide **Dr. Békefy Lajos** kultúretikai előadásából. Számos példán bizonyította, hogy kultúra és etika milyen szoros és termékeny kölcsönhatásban állhat egymással, illetve milyen szembenállások lehetségesek, előidézve a kultúra mélyzuhanását. **Albert Schweitzer** etikus, gazdag, 1923-ban Uppsalában tartott kultúrfilozófiai előadásain keresztül mutatott rá az előadó a ma is elgondolkodtató megállapítás összefüggéseire: „*A kultúra hanyatlásának korszakában élünk. Nem a háború okozta ezt a helyzetet. Ez csak a hanyatlás borzasztó jele volt. Ami már szellemileg korábban bekövetkezett, az fejeződött ki a háborúban*”. **Vishal**

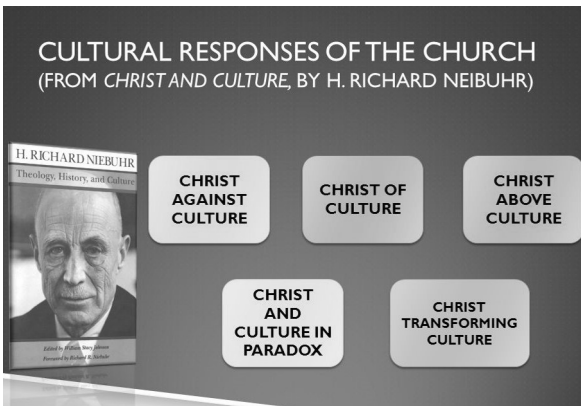
Mangalwadi napjaink indiai protestáns filozófusa pedig a mai Európa veszélyeztetettségét abban látja, hogy a keresztyén kultúra szívéből, a Bibliáról szakadt le Nyugat jó része. „*Vagy visszataláltok a*

gyökerekhez, vagy elvesztek!” – így az indiai tudós. **Peter Berger** pedig, a vallás és a modernitás kutatója, a szekularizációs tézis megcáfolója így fogalmaz: nem a protestáns hit a pluralista és modern kultúra alapja, hanem a bibliai hit, s ez marad továbbra is a legerőteljesebb kulturális energiaforrás. Képekkel, ábrákkal, modellekkel gazdagon illusztrált előadásában „*Isten kultúrküzdelméről*” is szólt, melynek eszköze és történelmi formája az exodusok sorozata volt. Négy ilyen paradigmaváltást mutatott be: a bábélizmust, az etnikai idegenségből történt kihívást Ábrám és háza népe történetével, mintegy 2000 évvel Kr. előtt. Az akkád-sumér kultúrát anthro-pológrikálásnak, az ember öndicsőítésének nevezte, ennek jele volt a bábéli torony építése. A következő kultúrparadigmán az egyiptomi „*jólétből*”, a fogyasztás és konzum ókori birodalmából történt szabadítást mutatta be. A harmadik isteni kultúrparadigma a pusztai vándorlás során áll előttünk, az arany mammonizmustól történt szabadítás során. A negyedik paradigma az asszír-babilóniai fogságból, az idegen istenek, gondolkodás és vallások, bálványok megkötöző hatalma alóli szabadítást jelölte meg.

A keresztyénséget a legkülönbözőbb szellemi és testi bálványok, az idolatrizmus, s az önbálványozás, az idiolatrizmus kötelékeiből tör-

ténő jézusi-pneumatikus szabadítás hatalmas történelmi eszközeként mutatta be. A kultúra és a civilizáció szembeállítását hamis alternatívaként vetette el. Rámutatott: kezdetben, a creatio ex nihilo során a Szellem, Isten Lelkének befolyása, creatioja nélkül semmi nem jöhetett volna létre. Tehát az anyag rendkövető, az isteni Lélek lenyomataként a matériába belevetülő fizikai törvényszerűségek szerinti elrendeződése, törvénytartása a szellemi befolyás, a pneumatikus creatio és fenntartás következménye volt, s az is marad az anyagi világ végéig. Ezután kultúrtypológizálással közel 30 olyan régi-modern idolt, bálványt és idiolatrikus, azaz önimádást megvalósító attitűdöt sorolt fel, melyek között akár a hallgatók is felismerhették saját idolaikat és idiolatrikus kísértéseiket. Ismételten, már refrénszerűen hangsúlyozta az előadó Albert Schweitzer alapvető tézisé: *„Etika nélkül kultúra nem lehetséges, ez önellentmondás lenne”*. Csak a kultúra etizálásával, etikai értékekkel történő áthatásával, **érték-perichorézisszel** lehet megakadályozni ma is a kultúra hanyatlását. A hanyatlásnak a múlt század elején és közepén a háború volt a jele, ma a globalizáció nyílt és rejtett idolkjai.

A roppant érdekes és izgalmas ötféle **niebuhri modell** pozícionálásán keresztül mutatta be **Krisztus és kultúra viszonyát**, jellemezve is sorban ezeket: Krisztus a kultúra ellen; a kultúra Krisztusa; Krisztus a kultúra fölött; Krisztus és a kultúra paradoxona; Krisztus a kultúra

transzformátora. Történelmi, irodalmi, teológiai példákat is felmutatott mindegyikre, az ötödik pozíciót tartva ma is érvényesíthetőnek, számunkra is vállalhatóknak. Az áthatás, a perichorézisz óegyházi kategóriájával jellemezte a keresztyénség ma is konstruktív kultúraértelmezését és gyakorlatát, s a mustármag és a kovász példázataival illusztrálta a 21. századi protestáns kultúramodell időtállóságát. Csak így lehet megvalósítani valamit a kultúra oly' szükséges revalorizációjából, értékghordozó, értékközvetítő szerepénekmegőrzéséből, ugyanígy újra-etizálását, újra humanizálását, re-formációját is így munkálhatjuk. **H. Van Til és H. Timm** legújabb kultúraelméleti kutatásai nyomán szólt még az *„Entnomadisierung”*, a mo-

dernkori nomádság és barbárság jelenségei leleplezésének és néven nevezésének nagyon égető, szükséges voltáról, az ellenük folytatandó „*kultúrharc*” eszközeiről. Így főként a kulturális és szakrális amnézia, emlékezet kiesés gyógyításának sürgető voltáról, el egészen a kozmo-esztétikai kultúra ápolásáig. Mindez, s a kultúretikai elemzések, és stratégiák egész sora, ami ebben az előadásban felmerült, ugyanazt a célt követi és törekszik megvalósítani, mint amit a 20. század elején a holland református teológia, majd a reformációi filozófia tűzött ki a társadalom elé, és meglehetősen jó hatásfokkal meg is valósított Hollandiában, Svájcban és Skóciában, részben hazánkban és Erdélyben. Nevezetesen: Isten dicsőségének keresését, megélését, szolgálatát a kultúra és a kultúretika területén. Várjuk az érdekes sorozat folytatását 2017-ben!

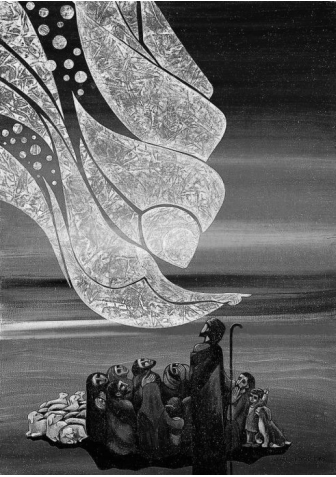
REFORMÁTUS TEOLÓGIA KAR HALLGATÓI ÖNKORMÁNYZATA

Senior	Tóth Kristián	senior@rtk.sjehok.org
Prefektus	Pospíšil Miklós	prefektus@rtk.sjehok.org
Titkár	Szolga Zsuzsanna	titkar@rtk.sjehok.org
Tag	Varga Evelin	evelin@rtk.sjehok.org
Tag	Vadkerti Bálint	balint@rtk.sjehok.org

Jámbor Ivett rajza

Istenünk szíve hozzánk hajol a reformáció 499. évében is!

A környező világ tumultusában, ünnepi, tolatkodó, bevásárlóközpontos túldíszített-ségében olyan jó felidézni az erdők csendjét, ami ott honol frissítő leheletével mindannyiunk emlékezetében. Még ennél is jobb gondolatban és lélekben elidőzni annak a titokzatos éjnek, a szent éjszakának az égig érő csodálatos csendjében, amikor Mária ölében és az angyalok országútján megérkezett közénk az Isten Szentje, Megváltó Urunk. Tesszük most ezt a hála, az imádás, a dicsőítés betlehemi pásztoroktól eltanult lelkületével, s azzal a különös hállával, hogy a világnak lelki Betlehemet, reformációt ajándékozó hitújítás hajnalhasadásának a 499. évét ünnepe-

hetjük a reformáció 500 előestéjén. Micsoda drága kegyelem, mekkora ajándék!

Istenünk szíve hozzánk hajolt azon a szent éjszakán

A szent éjszaka íratlan, mégis a történések rendjével és sorrendjében rögzített, az evangéliumban közölt forgatókönyve szerint idézünk fel egy-egy áldáshozó gyönyörű, mély üdvtörténeti mozzanatot abból a kimeríthetetlenül teljes, az Isten-Gyermekkel beteljesült éjszaka titokkincséből. Lukács evangéliuma alapján tesszük ezt (2,1-20). Ismerjük fel, hogy Istenünk, a Magasságos hozzánk hajló szívét milyen érthetően, tapinthatóan, hallhatóan és láthatóan adta az embervilágnak. Hozzánk hajló szíve üzenetét az Úr angyala, követte vitte el az egyszerű pásztorokhoz, akik előbb megrettentve, majd szent kíváncsisággal, és végül boldog bizonyossággal fedezték fel, hogy valami rendkívüli történt velük. Nem kellett sem rabbinusi tudomány ehhez, sem görög filozófiai magas műveltség, hogy megsejtsék a megfejthetetlen, a legnagyobb csodát: Isten emberré lett. Azért volt ez lehetséges, mert amikor kellett, ott voltak a helyükön, amikor kellett, meghallották az Úr angyalát, amikor kellett, elindultak, hogy megnézzék a Gyermeket. És amikor meg kellett érkezniük Bet-

lehembe, a karavánszeráj zajos forgatag melletti istállóba, megérkeztek. Ez az „*amikor kellett*” nem más, mint Isten időzítése, előrelátása, és az Altala alkalmasnak talált időben történő belépése az életükbe. Ma sincs másképp. Annak lesz áldott, tartalmas, felemelő, másokat nem csak ajándékkal elhalmozó, hanem emlékezetes, lelki fényt árasztó, boldog karácsonya, aki úgy tud jelen lenni a karácsonyi történetben, ünnepben, mint a pásztorok. Egyszerűen, a sötétségben is a világosságra, a mennyei fényre fogékonyan, mozdulásra, Krisztus-látásra, Krisztus-találkozásra kész, nyitott szívvel. „*Nyílj meg szívem, lásd meg jobban, ki fekszik itt e jászolban!*” (316. dics 7. v) – Luther reformáció kori karácsonyi éneke nyomán századokon át ezzel a szép intéssel fordították eleink szívüket a jászol felé, mióta drága anyanyelvünkön is elterjedt az ének debreceni változata – s boldog karácsonyok fényes sora lett osztályrészük, amiről mg unokáinknak is tudtak regéli, azok meg tovább, tovább... Így, csak így érdemes ünnepelni!

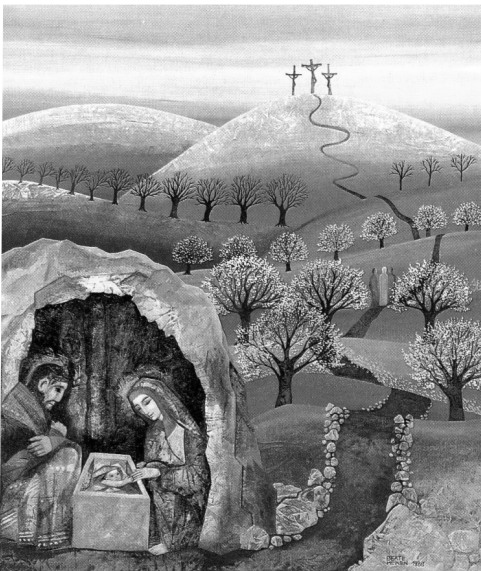
Mit láttak meg a pásztorok a kőjászolban?

Mekkora, szinte felfoghatatlan ellentmondása a bűnös világnak, hogy a világegyetem Teremtőjének szívéből és a zsidó Mária testéből azon a titokteljes éjszakán Jézus a legszentebb város peremén jön a világra. Nem volt otthona, pedig övéi közé jött, de nem fogadták be (Ján 1,11). Nem volt szép bébi kelengyéje, drága ágyacskája, csilingelő játékok sem vették körül. Korabeli szokás szerint az istállóban Mária nem tudta máshová fektetni szíven-mellén kívül kisdét, mint a kővályúba, ahonnan a békés barikák vagy tehéncék ették

szénájukat. Ennyi helyet, ilyen méltóságot szánt és adott neki a bűnös emberi szív! A heródesi pompa, a csupa arany jeruzsálemi nagytemplom, a kenetekkel illatozó karavánszerájbeli módos vendégek, turisták közelében és árnyékában jutott csak Neki „bérelt” hely. Még a kőbölcső sem volt az Övé. A fedelet nyújtó istálló sem. Cseppnyi léteben előre példázta és odaélte korok és világok elé a bűn paradoxonát, csak a megváltásban feloldható ellentmondását: *„Mint szegények, de sokakat gazdagítók, mint akiknek nincs semmijük, és akiké mégis minden”* (2Kor 6,10). Koldus szegény – királyi gazdagon. Aztán nem volt fejét később sem saját házában lehajtania, keresztje is másé volt, sírját is más adta „kölcsonbe” Neki. Feltámadása után is mindig úton volt – az út volt otthona. Úton volt a születés éjszakán az Atyától hozzánk – úton kijelentések drága Igéivel poros falvakban és zsinagógákban – úton Dávid utódként és Isten Fiaként – úton a Via Dolorosán – úton a keresztben pokol és menny között az Atya szíve felé – úton Betánia felé, hogy felismerjék Őt. És milyen jó, mekkora kegyelem, hogy most is úton van hozzánk, mert Ő az örök Érkező, az újra eljövő egyszer már Eljött. Milyen csoda, hogy megérkezhet Hozzád is! Mennyire igaza van az angyali költőnek, Angelius Silesiusnak, a sziléziai angyalnak, aki az 1670-es években így verselt: *„Ha Krisztus ezerszer is születne Betlehembe, De benned nem – örökre elveszett maradsz”*.

Ő kőbölcső, ma is titkok hordozója és hirdetője vagy!

Az az egyszerű kőbölcső volt az Úr Jézus első „szószéke”. Amikor szavak nélkül is, pusztán létevel, ottlétével, jelenlétével hirdette Isten nagyságos dolga: a kicsiny Gyermekek. Arról szólt ottléte, hogy velünk az Isten, meg hogy Isten beszéde igenné, ámenné lett, a prófétáknak adott ígéretei beteljesültek. És arról, hogy ilyen az ember: vak, magamagát hajszoló, ismétlő, önmaga körül forgó, mint a betlehemi világ. De ha Isten angyala az Igén, a mennyei szózatot keresztül megérinti a kőbölcsőt, akkor az jászollá, sőt királyi tró-

nussá változik. Lelki ámulások, gyönyörű látomások születhetnek a kövön. Ahogy például a börtönben Bonhoeffer szívében. Amikor valami módon a kőbölcsőt, a kőpriccset le kell győzni a túl-élésért. Ezt csak Istennel lehet! Úgy, hogy közben levesszük tekintetünket a kőbölcsőről, a körülmények hatalmáról, és a lényegre koncentrálnunk: Jézusra, Aki már ott és akkor Király volt. És minden kőkemény élethelyzetünkben az – érettünk, javunkra, segítségünkre, üdvösségünkre! A lelkek Szabadító Királya. Lehetett csodálkozni méltán azon, hogy **ki az ott**, s hogy **Miért lett Isten emberré**. A válasz egyszerű: hogy visszatérhessünk. Vissza a mennyei hajlékba, de előtte, mint a betlehemi pásztorok: a Jézus-látás, a hitre jutás, a megbizonyosodás élményével, már másként térnek vissza oda, ahol élni, szeretni, szolgálni, küzdeni, meghalni kell. Számunkra is ez a megváltói paradigma! Ma is, itt is. Vissza a hidegbe, vissza az éjszakába, a monotóniába, de már egészen másként. Mert új világ született szívünkbe, s már nem a körülmények tartják fogva a tekintetünket, szívünket, hanem maga Jézus, az Úr Krisztus „*Visszatérek, dicsőítve és magasztalva Istent mindazért, amit hallottak és láttak, úgy, ahogyan ő megüzente nekik*” (Luk 2,20).

Szicíliában éneklük még ma is, délvidéki református testvéreink énekeskönyvéből tanultam meg magam is e szép sort: „*Boldog idő, áldott idő, Kegyelmet hozó karácsony. Elveszett a világ, Isten adta Fiát! Örvendj, keresztyén, ez áldáson!*”. Ő hozzon kegyelmet, szívünket egymás felé hajlító, megosztásainkat, pártoskodásainkat, durvaságainkat, szavaink, tetteink rútságát gyógyító karácsonyt minden magyarnak drága történelmi hazánk tájain. Kegyelmet hozó karácsonyt!

Dr. Békefy Lajos

„Nem elég rohanni, meg is kell érkezni.

Nem elég nyüzsögni, meg is kell nyugodni.

Nem elég vásárolni, fel is kell töltekezni!

Ilyen adventet és karácsonyi ünnepet adjon nekünk az,

Aki az Eljött Eljövendő, az Üdvözítő!”

(Dr. Békefy Lajos)